

МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALARNING HISSIY HOLATIGA O'YINLARNING TA'SIRI

Maripova N.X.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
“Maktabgacha ta’lim metodikasi”
kafedrası katta o’qituvchisi*

Tayanch so’zlar: o’yinlar, faoliyat, his-tuyg’u, didaktika, psixo-emotsional rivojlanish, tarbiya.

Ключевые слова: игры, деятельность, эмоция, дидактика, психоэмоциональное развитие, обучение.

Key words: games, activity, emotion, didactics, psycho-emotional development, training.

Hammamiz bilamizki, maktabgacha ta’limda yetakchi faoliyat turiga o’yin kiradi. O’yin turlari xilma-xildir, bularga didaktik o’yinlar, erkin o’yinlar, sport o’yinlari, estafeta o’yinlari va hokazolar kiradi. O’yinlar orqali biz maktabgacha ta’lim yoshdagi bolajonlarimizga ta’lim va tarbiyani amallga oshiramiz. Demak, ta’lim-tarbiyani jarayonida biz o’yinlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning hissiy holatiga o’yinlarning kata ta’siri borligini e’tirof etishimiz mumkin.

O’yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarning hissiy holatiga sezilarli ta’sir ko’rsatadi. Ular nafaqat bolaning shaxsini rivojlantirish va tarbiyalash uchun, balki uning ruhiy holatini oldini olish va tuzatish uchun ham ishlatilishi mumkin.

Rus pedagogi Pletneyeva Elena Borisovnaning o’z maqolalarida his-tuyg’u va o’yin haqida shunday fikrlarni bildirib o’tgan : «O’yin-bu despotizm va kattalarning bosimidan xalos bo’lgan hayoliy dunyo, ko’chirilgan istaklarni kashf etish dunyosi, amalga oshirib bo’lmaydigan narsalarni amalga oshirish dunyosi» , A. S. Spivakovskaya.

Chin dildan quvonish, odamlarning his — tuyg’ulari va hissiy holatlarini tushunish, o’z xohish-istaklarini aniq ifoda etish va odamlar bilan muloqot qilish, san’at va hayot namoyonlarini qabul qilish qobiliyati-bularning barchasi bolaning hissiy jihatdan qanday shakllanishiga bog’liq. Maktabgacha yoshdagi

bolaning hissiy sohasi qanday rivojlanganligi kichik odamning dunyoni anglashiga va u bilan muvaffaqiyatli o'zaro munosabatlarga ta'sir qiladi.

Tuyg'ular-bu insonning psixologik holatining o'ziga xos turi, ular kayfiyat va his-tuyg'ular shaklida namoyon bo'ladi. (quvonch, qayg'u, qo'rquv va boshqalar).

Hissiy ta'sir orqali tarbiyalash juda nozik jarayon. Maktabgacha yoshdagi bolaning o'yini turli xil his-tuyg'ular, hayrat, hayajon, quvonch va zavq bilan to'la. Bu o'yin faoliyatidan nafaqat bolaning shaxsiyatini rivojlantirish va tarbiyalash, balki uning ruhiy holatini oldini olish va tuzatish uchun ham foydalanish imkonini beradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning hissiy sohasini rivojlantirish xususiyatlari:

- ular hali o'zlarining his-tuyg'ularini, tajribalarini boshqara olmaydilar (0 dan 1 yilgacha)
- ular hissiyotlarning namoyon bo'lishining ijtimoiy shakllarini o'zlashtiradilar (1 yoshdan 3 yoshgacha)
- ularning his-tuyg'ulari ko'proq tafakkur va idrok bilan bo'g'liq bo'ladi (3-4 yoshgacha);
- maktabgacha yoshdagi bolalarda yuqori tuyg'ular shakllana boshlaydi (5-6 yoshdan boshlab-estetik, axloqiy, intellektual).

Maktabgacha yoshdagi bolaning hissiy rivojlanishining eng muhim tarkibiy qismi empatiyaning rivojlanishi, ya'ni hamdardlik va boshqa odamlarning tajribalari va his-tuyg'ularini tushunish qobiliyatidir. Empatiyani rivojlantirgan bola har doim u yoki bu odamning ichki holatini his qila oladi va unga yordam beradi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda empatiyaning shakllantirish maktabda muvaffaqiyatli o'qish, uning oson ijtimoiylashuvi, muammosiz muloqotining kaliti hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni hissiy jihatdan takomillashtirish bo'yicha quyidagi ikki yo'nalishdagi ishlarni amalga oshirishi kerak:

1. Tuyg'ularni ajrata olish va taqqoslash qobiliyatini shakllantirish: qiziqarli, zerikarli, qayg'uli, xotirjam, qo'rqinchli, qiziqarli va boshqalar;

2. Tuyg'ularni to'g'ri ifoda etish va boshqa insonlarning boshdan kechirgan his-tuyg'ularni to'g'ri ajarta olish qobiliyatini shakllantirish.

Bolalarga hissiy ta'sirni quyidagi vositalar yordamida amalga oshirish mumkin:

1. syujetli rolli o'yinlar orqali;
2. psixogimnastik o'yinlar;
3. harakatli o'yinlar;

4. erkinlikni rivojlantiruvchi o'yinlar va vazifalar;
5. tasavvurni rivojlantiruvchi o'yinlar;
6. o'yin mashqlari;
7. musiqa tinglash va uni muhokama qilish;
8. ertaklar va hikoyalarni o'qish.

Yuqoridagi fikrlarga ko'ra shunday xulosa qilish mumkin: qanday bo'lmasin o'yin turlarining barchasi maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarning his-tuyg'ulaini rivojlanishida katta o'rni bor. Shunday ekan, o'yinlarni tanlashda albatta maktabgacha yoshdagi bolalarning yoshini, xarakterli xususiyatlrini inobatga olish va muntazam ravishda ulardan foydalanish kerak.

Adabiyotlar:

1. Methodology for teaching the image of a portrait of preschool children. MN Khamidovna - Academic research in educational sciences, 2020 Cited by 1 Related articles All 2 versions
2. Возможности использования кластерного подхода в образовании дошкольников во взаимодействии семьи и махалли Н.Х.Марипова Образование наука и инновационные идеи в мире. Выпуск журнала №-38 Часть-1_ Февраль -2024
3. Maripova N.X. Innovatsion muhitda bo'lajak tarbiyachilarni eksperimental faoliyatga tayyorlash. Ta'lim, fan va innovatsiya. 3-son, 2022-yil
4. Выготский Л.С. Психология развития ребенка. М.: Издательство Смысл, 2004 – 512 с.
5. Додонов Б.И. Эмоции как ценность. М.: Политиздат, 1978 – 272 с.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yohdagi bolalarning hissiy holatiga o'yinlarning ta'siri haqida so'z yuritimiz.

РЕЗЮМЕ

В этой статье мы поговорим о влиянии игр на эмоциональное состояние детей дошкольного возраста.

SUMMARY

In this article we will talk about the influence of games on the emotional state of preschool children.